

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศไทยให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้นั้นจะต้องอาศัยหลายปัจจัยซึ่งมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยเป็นตัวขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ ให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการที่สำคัญ คือ 1) ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติ 2) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี 3) ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ 4) ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมาย 5) ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตทางการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” และ 6) ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” อีกทั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ได้นำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผน คือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัตเพื่อให้ประเทศไทยสามารถ ก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ 1) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา 2) ความเท่าเทียมทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพ และตอบ โจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ม.ป.ป. : 15-16)

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหาร ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้น จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหาร จะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและสอดคล้องกับ แนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ ระบบ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วม ซึ่งตรงตามมาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเป็นความสามารถของผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาที่ทำงานร่วมกัน จนสามารถทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง (“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ” 2553 : 14)

บ้าน วัด ชุมชน เป็น 3 เสาหลักความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งของโรงเรียนผู้บริหารที่เปรียบ เหมือนแนวหน้าในการประสานทั้งสามฝ่ายเข้าด้วยกันสอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2560 : 13) ได้ กล่าวไว้ว่า บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือสามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคม ที่เกื้อกูลประเทศไทยมาช้านาน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด เพราะทั้งบ้านและวัดโดยรวมแล้วก็คือชุมชนที่อยู่ในแวดล้อมใกล้ชิด โรงเรียนโดยความจริงที่ยอมรับกันทั่วไปคือ “โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้” การร่วมมือกันระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือสถานศึกษา ได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชน ได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้เกิดความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์กับ โรงเรียนและประโยชน์ต่อชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับปัญหา วงศ์คุณทรัพย์ (2559 : 315) หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นนอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาภารกิจของโรงเรียน ดังนั้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งอยู่ในฐานะทั้งที่เป็นผู้ให้และผู้รับโดยโรงเรียนจะต้องเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือสังคม เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้สถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียนได้ เพื่อให้ชุมชน มีความรู้สึกมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกันกับโรงเรียน ยินดีให้การสนับสนุนในกิจการของโรงเรียนและโรงเรียนกับชุมชนต้องเกื้อกูลประโยชน์ร่วมกันเพื่อจัดและพัฒนาศึกษาให้มีคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมตามกรอบของนโยบาย มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน มีการประสานงานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษา ให้บริการและพัฒนาการศึกษาโดยสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังนั้นการให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของครูในโรงเรียนฝ่ายเดียว โรงเรียนจึงต้องร่วมมือกับชุมชน ให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความนิยมให้เกิดขึ้นในชุมชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1. ออนไลน์. 2563)

จากความเป็นมาดังกล่าว การศึกษาความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อ

การดำเนินงานของโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นภารกิจที่สำคัญ เป็นงานที่ยากที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จ อีกทั้งงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 แนวทางในการวางแผนในการบริหาร ได้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับ ชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแนวทาง การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีของโรงเรียนกับชุมชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ของ โรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1
2. ศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ของ โรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การสร้างความสัมพันธ์ของ โรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นองค์ความรู้ให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 สำหรับประกอบการวางแผนในการบริหาร ด้านความสัมพันธ์ของ โรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา และสามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนที่มีคุณภาพและ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของโรงเรียนกับชุมชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2,679 คน แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 359 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอน จำนวน 335 คน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 1,251 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 62 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,189 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 1,069 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,040 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1. ออนไลน์. 2563)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 558 คน แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 75 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 70 คน สถานศึกษาขนาดกลาง 261 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูผู้สอน จำนวน 248 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 222 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้สอนจำนวน 216 คน โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, Online. 1970) จากประชากร 2,679 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 558 คน การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้น จึงทำการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปร ดังนี้

1. ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 แบ่งออกได้ 4 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม
 - 1.2 ด้านการให้บริการชุมชน
 - 1.3 ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน
 - 1.4 ด้านการประชาสัมพันธ์

2. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 แบ่งออกได้ 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านการบริหารวิชาการ
- 2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ
- 2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล
- 2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การส่งเสริมให้สถานศึกษามีการติดต่อกับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือกันในทุก ๆ ด้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ คอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยมีวิธีการศึกษาความต้องการของชุมชน กำหนด นโยบาย การวางแผนงานและมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและผู้นำชุมชนสามารถเข้าร่วมเป็นเกียรติและเป็นประธานในงานกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้โดยประชาชนชาวบ้าน โรงเรียนเป็นพื้นที่อบรมและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ร่วมมือกับชุมชนจัด โครงการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้เรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการให้บริการชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น และจัดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่ หอประชุม สนามกีฬาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและหารายได้เพิ่มเติมแก่นักเรียน

3. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสนับสนุนการศึกษาตั้งกลุ่มชมรมมูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือนักเรียน การเชิญผู้ปกครอง หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียนและครู การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

มาให้ความรู้และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมชมแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญแก่ชุมชน การชี้แจงการดำเนินงานของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ โดยการจัดระบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการสื่อสารกับชุมชนอย่างเหมาะสมและทันสมัย ทั้งการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายประกาศต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับชุมชน ตลอดจนจัดทำข่าวสารพบปะเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนในโอกาสที่เหมาะสม และรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาปรับปรุงสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างมีส่วนร่วม มีรูปแบบการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและชุมชน ใกล้เคียง ส่งเสริมให้ครูท้าวำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้

2. ด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและแผนด้านงบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินมาใช้จ่ายในการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดการเกี่ยวกับจัดทำแผนงบประมาณประจำปีที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน โดยการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณ จัดทำ ควบคุม บำรุงรักษาพัสดุของสถานศึกษาให้เพียงพอและเป็นปัจจุบันอย่างเป็นระบบ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา มีการจัดวางแผนระบบงานให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ดีและถูกต้องเพื่อการตัดสินใจในกระบวนการบริหารและให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและการศึกษาตลอดจนประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อ

ความร่วมมือและช่วยเหลือกันในการส่งเสริมงานการศึกษา รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรตามโอกาสที่เหมาะสม

4. ด้านการบริหารทั่วไป หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานบุคคลชุมชนองค์กรหน่วยงาน และส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถานศึกษา นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจและความถนัด จัดบุคลากรรับผิดชอบงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสม จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษาโดยประสานกับเขตพื้นที่การศึกษาและมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานความร่วมมือกันกับชุมชนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา โดยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ปีการศึกษา 2563

ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 ปีการศึกษา 2563

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เปิดการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น

ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ประเภทของสถานศึกษาซึ่งจำแนกตามจำนวนนักเรียน โดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ขนาด ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน จำนวน 1 - 120 คน

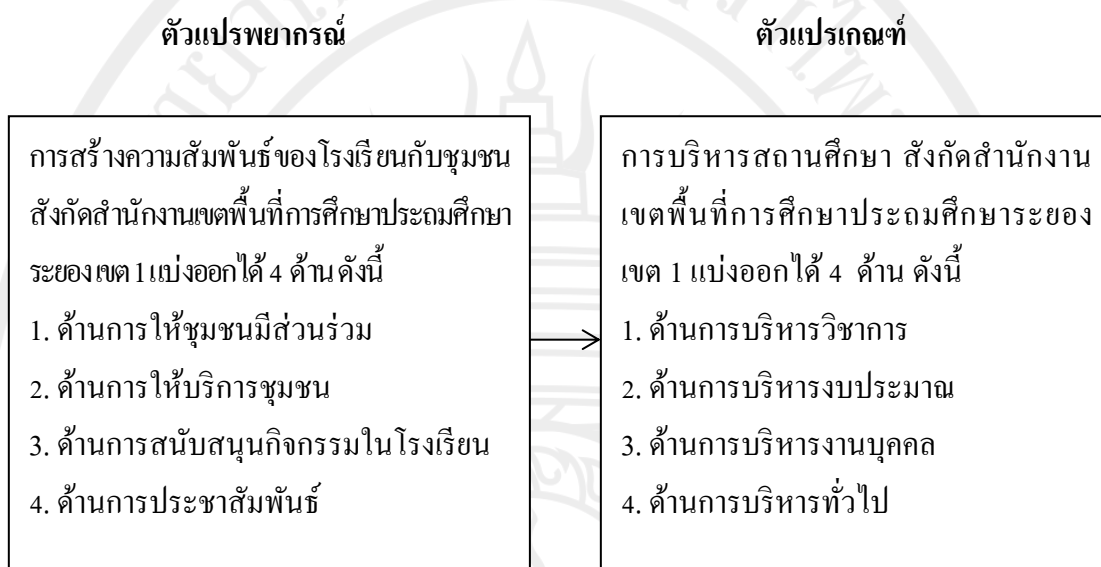
โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน จำนวน 121 - 499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน จากแนวคิดของธรรมาธิปไตย และคณะ (2562 : 130) ปฏิภาณ ศาสตร์อำนาจ (2561 : 129) อนวัช รั้งสรรค และพนมพร จันทรปัญญา (2561 : 115) นพภัตสร เลิศยศอนันต์ และคณะ (2561 : 24) สราวุธ คามวัลย์ (2560 : 79) ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560 : 13) ประสงค์ ถึงแสง (ออนไลน์, 2559) ปัญญา วงศ์คุณทรัพย์ (2559 : 318) วราภรณ์ นงนุช (2555 : 23) ทักษัย ผ่องสวัสดิ์ (2555 : 30) ส่วนศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยวิเคราะห์จากแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ

(2552 : 21) และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
2. การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1